

YAPMAMALIYDIN

Dr. Ferruh N. Ayođlu

Günlerden bir Cumartesi. Hava kararmış. Geceye dönecek yağmurlu bir Zonguldak akşamının başlangıcı. Soğuksu'daki semt pazarına yakın bir köşe. Pazarcılar toplandı toplanacak. Belki son bir müşteri, belki son bir satış. Umut işte ne yaparsın? Birkaç kuruş daha gelir mi acaba bu akşam pazarı zamanında?

Gözüm eski lavuarın karşısındaki boş arsanın ortasında kalan yıkık dökük bina kalıntısında. Yanında üç yükselti insan yapımı, onlar da yıkık dökük. Yedi yıl önce, gönlümün yaşlı bozkır kentinden kopup düştüğümde yaşamın yeni bir perdesi için yollara, şehrin göbeğindeki bu yapı çokça dikkatimi çekmişti. Gelip seyretmişim o zaman bu binaları, yolun üstünden geçen eski kırık dökük bantı ve yolun öte tarafındaki demirden yapıları.

Çokları için moral bozucu, hatta sinir bozucuydu eski lavuarın görüntüsü. Kentin göbeğinde "çirkin" ve "artık gereksiz" bir "anlamsızlık" idi. Çirkin, artık gereksiz ve anlamsız. Kimileri içinse "kent kimliği"nin bir parçasıydı eski lavuar. Simsiyah ellerin söküp çıkarttığı karataşın, bantlarla taşınıp demiryolu ve denize ulaştığı bir nokta. Kömür karası alinterinin oluşturduğu ırmağın denize kavuşmasıydı eski lavuar.

İçinden tren geçen bir kent. Emeğin Başkenti adını alan bir kent. Manavlarında nergis satılan bir kent. Hepsini çok sevmişim bu tanımlamaların. Şimdiyse akşamın geceye giden karanlığında bir hayalet gibi eski lavuardan kalanlar.

Uzun uzun seyretmişim binaları. Yine buna benzer bir gündü. Zamanlardan akşamüstüydü. Çalışan bir lavuar düşlemişim kentin göbeğinde. Bantlardan akıp giden kömürün trenlerle, gemilerle buluşmasını canlandırmışım düşüncelerimde. Zonguldak'ın dışarı ile buluşmasını, diğer coğrafyaları var eden, besleyen gücünü anlatan bir sembol gibi. Yaşayan, hareket eden, devinen bir heykel düşlemişim kenti anlatan. İnsanları, nereden geliyor bu karataş, nasıl çıkıyor yeryüzüne diye düşündüren bir heykel.

Kaldırılacağını duyunca lavuarın yüreğimin bir köşesi sızlamıştı usulca. Başka bir düş kurmuştum o zaman yine aynı yere gelip. Kozlu'dan başlayıp şehrin göbeğine uzanan bir hat. Eski kömür hattı ile birebir aynı noktadan geçen, alçalıp yükselerek kente ulaşan bir hat. Alinteri Irmağı ile aynı yol. Hattın adı da "Alinteri Irmağı". Üzerinde insanları taşıyan minik vagonlar. Çevresi cam, dışarıyı seyretmeye, denizi ve gökyüzünü görmeye olanak veren vagonlar. Kozlu'dan binip şehre geliyorsun. Ücretsiz. Arada minik duraklar. Son durak deniz kıyısında bir istasyon. Son durağa gelmeden önce şimdi yıkıntısı kalan binanın içinden geçiyorsun. İçinden geçtiğin bina artık "Madencilik Müzesi". Müze içinde üst kat "Kent Kütüphanesi". Kentin tarihine ait tüm belgeler bu kütüphanede. Kütüphanenin pencerelerinden liman görülüyor. Oturup çalışırken kütüphanede, arada hafiften sesi geliyor Alinteri Irmağı'nın. Öylesine dakik ki Alinteri Irmağı, saatini ona göre ayarlıyorsun. Son durağın iki kapısı

var. Biri kente açılıyor. Çıktın mı dışarı şehrin merkezindesin. Daha şimdiden dönüş yolunu özlüyorsun. Diğer çıkış “aynı ile korunmuş” lavuar ünitelerinin çevresini sarmalayan “Madenci Parkı”na. Parkta sonradan eklenmiş iki yapı. Biri göz kamaştırıcı bir “Maden Şehitleri Anıtı”. Üzerinde ölen işçilerin isimleri tek tek. Amerika’nın başkentine yaptığı Vietnam anıtından daha onurlu. Diğeri yapay bir maden ocağı, tıpkısının aynısı. İçinde balmumundan işçi heykelleri. Öğretmenler kentin tarihini anlatıyor öğrencilerine.

Düşler güzel güzel olmasına ama, düşlerden düşmek de an meselesi bizim memlekette. Pazarın yakın köşesinde bir otomobil. Yeni, Megane marka. İçinden bir beyefendi iniyor. Şık giyimli, yakışıklı. Elinde ıslak mendil paketi. Çıkartıyor mendilleri bir bir, camlarını siliyor otomobilin. Gözüm plakaya takılıyor. Araç İstanbul plakalı. Harfleri boş verin şimdi, sonu 5421 ile bitiyor. Bolca gördüğümüz firma temsilcilerinden biri belki de. Kirlenen mendilleri buruşturup yere atıyor. İçeride iki minik çocuk. Dünyanın bütün çocukları gibi, dünya tatlısı. Kim bilir, belki de annenin pazar alışverişinden dönmesi bekleniyor. Bitince camların silinmesi, bagaj açılıyor, düzenleniyor biraz. Şimdi sıra bagajdan çıkartılan kağıt mendil kutusunda. Kutunun üzerinde “potent” yazıyor. Kutunun üzerindeki reklam ismi, tuzu biberi manzaranın. Sözcüğün anlamı güçlü, kuvvetli, iktidar sahibi. Bir de “muktedir” anlamına geliyor. Muktedir, “bir şeyi yapmaya, başarmaya gücü yeten” demek. Kağıt mendiller ikişerli kullanılıyor. Kirlenenler içinse adres aynı. Camlar, iç ayna, dış aynalar hepsi tamam. Aslında farkında değil, unuttu arka camın kuruyla silinmesini.

Bizler farkında olmasak da, gördüğü her şeyi kaydeden beyinleriyle çocuklarımız, öğrenir davranışlarımızdan davranışlarını. Çocuklarımıza, yani yarınlarımıza verdiğimiz mesajlar, usulca kalacak akıllarında. Camları önce ıslak mendille silin. Islak mendilleri tek tek kullanın. Islak silme kuru silmeyle tamamlanmalı. Kuru mendilleri ikişer ikişer kullanın. İşi biten mendilleri yere atabilirsiniz, ama atmadan önce iyice buruşturmayı unutmayın (bu buruşturma işinin bir psikolojik açıklaması olmalı bence).

Bizden ne kalıyor yarınlara? Pazarcular ve biz, gittiğimizde sokaktan, sokakta ne kalıyorsa o kalıyor yarına işte. “Dört nala gelip uzak Asya’dan” diye başlamış şair. Tanımlamış, “Akdeniz’e bir kısrağ başı gibi uzanan”. Ve demiş ki, “bu memleket bizim”.

Yaşadığımız şehir, kocaman bir yemek tabağıdır aslında. Binlerce insanın gelip ekmeğini batırdığı, karnını doyurduğu kocaman bir tabak. Kirletmek yaşadığımız kenti, ona kıymanın ötesinde bir şeydir. Ne güzel deyişleri vardır Anadolu’nun “yemek yediğimiz kap” ile ilgili.

İyi giyimli, yakışıklı ağabey. “Potent” yazıyordu elindeki kutunun üzerinde. Yani muktedir. Yeni bir şeyi yapmaya, başarmaya gücü yeten. Yapmayacaktın yaptığını. Yapmamalıydın...

24 Aralık 2008

İnanış Gazetesi, Zonguldak